

DE COEVORDER INDUSTRIE, HERSTEL EN UITBREIDING

Huib D. Minderhoud

De wederopbouw van de Coevorder industrie werd na de Tweede Wereldoorlog voortvarend aangepakt. De Coöperatieve Zuivelfabriek aan de Melkkade was door het opblazen van de Benteimerbrug zwaar beschadigd en herbouw moest op korte termijn plaatsvinden. Maar er was geen geld. Bovendien moesten vier van de zeven bestuursleden wegens hun oorlogsverleden vervangen worden en het vernieuwde bestuur kon in verband met het ontbreken van bezittingen als waarborg geen lening afsluiten. In arren moede besloten de bestuurders dan maar persoonlijk borg te staan en zo kwam er toch nog een bedrag van f 250.000.- beschikbaar. De borgen hebben er gelukkig nooit spijt van gehad, want de verbouwde fabriek behaalde onder de bezielende leiding van de nieuw benoemde directeur Auke Oosterhof uitstekende resultaten.

Het bombardement van 21 februari 1944 had de Coöperatieve Aardappelmeelfabriek "De Centrale" en de Strocartonfabriek "Hollandia" in puinhopen veranderd. Beide bedrijven werden in 1945/1946 volledig herbouwd en zo was de oorlogsschade aan de industrie weer hersteld. Dat betekende echter niet, dat de werkgelegenheid nu ook weer op peil was. De vervening was inmiddels praktisch tot een eind gekomen en ook in de landbouw, waar de mechanisatie op gang kwam, waren steeds minder werkkrachten nodig. Seizoenarbeid was nog wel veel gevraagd, maar die bood geen geregelde inkomsten. De steeds toenemende werkloosheid, vooral in de omringende dorpen, werd een groot probleem en daar was men zich ook in Coevorder middenstandskringen terdege van bewust. De middenstand, georganiseerd in drie levensbeschouwelijke verenigingen, maar bij acties en tentoonstellingen samenwerkend, was er alles aan gelegen weer koopkrachtig publiek aan te trekken. Nieuwe levenskrachtige bedrijven over te halen zich in Coevorden te vestigen zou het aangewezen middel daartoe zijn.

Gasten bij de opening van de zilverfabriek. Van links naar rechts burgemeester Osse van Schoonebeek, Wethouder Hemel en burgemeester van Dalen.

Foto is eigendom van Joop Steenbeek.

Coevorden meer naamsbekendheid geven was geboden en een grote tentoonstelling, zoals de Nebalt in 1934, was in 1946 al in voorbereiding. Elke kans moest nu waargenomen worden. De Koninklijke Nederlandse Fabriek van Gouden en Zilveren Werken Gerritsen en Van Kempen in Zeist, zocht in deze tijd een nieuwe vestigingsplaats. De introductie van Keltum Pleet, een alliage van nikkel

en argentum (zilver) was bijzonder succesvol, maar in Zeist was bij het bestaande bedrijf geen uitbreiding mogelijk. Goedkope grond, veel arbeiders (Keltum was bijzonder arbeidsintensief) en huizen voor het begeleidende kader waren een eerste vereiste. De directie volgde een bijzondere methode om de mogelijkheden te peilen door een brief met de genoemde voorwaarden aan verschillende juweliers te richten. Ook Henk Hemmes, goud- en zilver-smid aan de Markt, ontving een dergelijk schrijven.

Henk liet er geen gras over groeien en haastte zich met de brief naar de voorzitter van zijn christelijke middenstandsvereniging Bruin (in de volksmond Bruun) Feijen. Deze pleegde overleg met secretaris Gerhard Eilander en met het gemeentebestuur. Nog diezelfde dag besloot men per trein een bezoek te brengen aan het bedrijf in Zeist. Daar keek men vreemd op, toen een wat merkwaardig gezelschap zich in het directiekantoor aandiende. De wat slungelige, lange Henk Hemmes, de korte gedrongen Bruun Feijen en de wat hinkende Gerhard Eilander vormden inderdaad een contrastrijk trio. Maar hun boodschap was duidelijk: Coevorden had alles te bieden, wat de directie maar kon wensen. Twee dagen later reisde een fabrieksdeputatie, bestaande uit directeur A.L. van Kempen en assistent-bedrijfsleider J.C. Steenbeek per auto naar drie plaatsen, van waar gereageerd was. In Elburg was de ontvangst goed, in Assen beter, maar in Coevorden verreweg het best. De beide heren arriveerden om ongeveer half vijf in Hotel Café Restaurant Tebbe aan de Sallandsestraat. Hier werden ze verwelkomd door de heren Feijen, Eilander, Hemmes, Vonk, Lambrechts, Modderman, Groenendal en aannemer Santman. Een uitgebreid gezelschap, dat niet alleen de drie middenstandsverenigingen vertegenwoordigde, maar ook de naar goed Coevorder gebruik met elkaar rivaliserende promotiecomités "Coevorden bouwt op" en "Opbouw Coevorden". Van Kempen en Steenbeek waren nogal vermoeid en dus zeer gevoelig voor

Henk Hemmes met dochter Fennie en zoon Jan.

Foto is eigendom van Wout Hemmes.

indrukken. En die waren overweldigend! Er werden drankjes geserveerd en vervolgens zette men zich aan een diner, dat het toch nog wel sobere westerse eetpatroon ver te boven ging. Er was van alles en in grote hoeveelheden. Het heerlijke vlees van het bij de gasten onbekende gerecht "Blinde vinken" bleek een van de hoogtepunten. Tijdens het diner zat Joop Steenbeek naast aannemer Gerrit Santman, die beleefd naar de afmetingen van de te bouwen fabriek vroeg. Steenbeek maakte een schetsje op een stuk

papier, waarna Santman het krabbeltje deskundig bekeek en zei: "Dat kan ik wel bouwen. Ik maak wel even een richtprijs". Toen de blinde vinken verorberd waren, was ook dat geregeld. Voorzitter Bruun Feijen deelde tenslotte mee, dat de heren de volgende morgen bij de burgemeester verwacht werden, dat er woningen in de nieuw gebouwde Oranjewijk beschikbaar kwamen, dat op een terrein aan de Parallelweg gebouwd zou kunnen worden en dat het werven van arbeiders geen probleem zou opleveren. Vervolgens werd de heren een goede nachtrust gewenst.

Na een uitgebreid ontbijt brachten de gasten de volgende morgen een bezoek aan het College van B. en W. Burgemeester Gautier, bepaald geen voorstander van nog méér industrie in zijn keurige stad, maar min of meer overdonderd, liet zich in het bijzijn van zijn wél enthousiaste wethouders Donker en Hemel van zijn beste kant zien. Een week later waren de heren uit Zeist voor een korte bespreking terug en weer was de ontvangst allerhartelijkst. Men besloot opnieuw in Coevorden te overnachten en nu viel de beslissing. De volgende morgen verklaarde de heer Van Kempen ten stadhuize: "Burgemeester, ik kom u namens directie en commissarissen mededelen, dat wij besloten hebben ons nevenbedrijf in Coevorden te vestigen, een besluit, dat genomen werd mede dank zij de prettige en zakelijke ontvangst door de heren Eilander, Feijen en Hemmes". Een uiterst belangrijke uitspraak en ...ere wie ere toekwam.

Nu verliep alles heel snel. Aannemer Santman bouwde de fabriek, de heer Joop Steenbeek werd directeur en vier medewerkers, waaronder hijzelf, betrokken huizen in de Oranjewijk en aan de Schoonebekerweg (nu Nordhorneerstraat). Honderdttwintig sollicitanten meldden zich aan en mede op advies van de welbekende oud-politieman Carper, die immers iedereen kende, werden er vijftig aangenomen. Op 17 augustus 1947 werd het nevenbedrijf van Gerritsen en Van Kempen feestelijk geopend. Twee jaar later volgde de eerste grote verbouwing, waarbij het personeelsbestand uitgebreid werd tot honderd medewerkers. Over werkgelegenheid gesproken! Het nieuwe gebouw kenmerkte zich door veel ramen, waardoor licht en lucht vrij spel hadden. De omringende tuin, aangelegd aan de hand van een tekening met begeleidend advies van Mien Ruys uit

Directeur Joop Steenbeek.
Foto is eigendom van Joop Steenbeek.

Dedemsvaart, was zo mooi, dat verschillende Coevorder burgers hun zondagse wandelroute aanvulden met "de zilverfabriek". Een nieuw bedrijf, op bijzondere wijze tot stand gekomen door het doortastende optreden van drie Coevorder middenstanders. Een nieuwe industrie. Er zouden er nog veel meer volgen.

Met dank aan Joop Steenbeek, beeldend kunstenaar te Coevorden.